

tion og Strækning i Længden. Navnene er og vedføjet, saaledes som de findes anskrevne i Brandassuranceprotokollen. Samme Carte følger ærbødigst indsluttet og giver udførlig....¹⁾ Forskellen ved Konfrontation med det gamle Chartre — — —

Varde,
den 19. Maj 1768.

Dette Brev findes i Koncept i Varde Raadstuearkiv som Bilag til Hofmans Skrivelse blandt indkomne Breve til Magistraten. Samme Sted findes to Udkast til en Grundplan af Varde, der viser, hvorledes Frausing har arbejdet med Tegningen, indtil han har faaet den smukke og nøjagtige Grundplan frem, som findes trykt i Danske Atlas.

Denne Grundplan af Varde bygger altsaa slet ikke paa Resen, men er et selvstændigt Arbejde af den brave Varde-Byfoged Johan Jacob Frausing.

Carl Lindberg Nielsen.

Af Bastrup Ejerlavs Historie.

Vamdrup Sogn har ikke altid haft den Udstrækning, det nu har, idet den Del af Sognet, der ligger Syd for Kongeaaen og udgør henved Halvdelen, er sønderjydske Jord og tidligere hørte til Haderslev Amt. Saaledes hørte Ejerlavene Bastrup og Holt til Skodsborg Sogn, men var engang, uvist hvornaar, henlagt under Vamdrup Sogn med Hensyn til Kirke- og Skolevæsen. Skattevæsenets Forhold til Skodsborg løstes

¹⁾ Her er en halv Linie af Papiret smuldret bort.

først efter Krigen 1864. I Traps Beskrivelse af Hertugdømmet Slesvig (1864) oplyses, at 15 Gaarde og 51 Huse med 366 Indbg. i Bastrup hørte til Frøs Herred, Haderslev Vesteramt, og at Fattigvæsenet blev styret efter slesvigsk Lovgivning.

Navnet Bastrup tyder paa, at Bostedet er meget gammelt. Der har sikkert levet en kendt Mand af Navnet *Basi* eller *Bassi*, som har givet Anledning til Bynavnet. Af Omegnens Folk udtales Navnet altid med langt a, altsaa Ba.strup, medens Folk fra andre Egne gerne siger Båstrup, altsaa med kort a.

I ældgammel Tid har Bastrup Jorder for en stor Del været dækket af Skov, særlig mod Sydøst og Sydvest, medens den sydlige Del indtil Bygrænsen mod Jels Sogn, udgør den store Bastrup Mose, gennem Hundreder af Aar en uudtømmelig Brændselkilde. Arealet er sikkert mindst 100 Td. Land.

Den nuværende Bastrup Skov, der er inddelt i Skifter og ejes af en Del Lodsejere, er en Rest af den meget store Farris-Skov, som strakte sig mod Vest over Rødding og til Gram, medens den mod Øst stod i Forbindelse med Statsskovene i Drenderup og Fovslet. Et Sted mellem Bastrup Skov og Farris har der i gammel Tid staaet et vældigt Egetræ, der var kendt vidt omkring under Navnet *Farriskongen*, og gamle Folk i Egnen har kunnet fortælle om dets overordentlige Størrelse; men den nulevende Slægt kender intet til det, og Stedet, det har staaet paa, kan ikke paa-vises.

Toftejord fandtes der i og ved Byen, medens Agermarken for største Delen strakte sig mod Vest og Syd, her og der afbrudt af Engdrag, som førte Navnet Kær; af saadanne fandtes Hvidkær, Frues Kær, Kaalkær, Lille-Broeng, Puols Made, Aakær, Nykær, Ves-selkær og Gaardmose-Eng.

Lige ind til Byen, mod Sydøst, er der et Mosedrag, kaldet Dammen, der nu mest henligger som Græsmark. Om det engang har været en Dam eller en lille Sø, ved jeg intet om. Selvfølgelig har Bastrup haft sin Fælle eller fælles Græsmark, som Kvæget dreves ud paa, og hvor det vogtedes af Byhyrden. Hvor denne Fælle har ligget, vides ikke med Sikkerhed, men Sandsynligheden taler for, at den har været den store Flade mod Sydvest, der nu er bebygget af en Del større og mindre Landejendomme.

Bastrup var indtil Udskiftningen af Jorderne, som nok har fundet Sted mellem 1770 og 1780, en tæt sammenbygget By, hvor Ejendommene laa paa begge Sider af Vejen, dog de fleste paa den vestre Side, fra den lille Bæk mod Syd til det Sted paa den gamle Kirkevej, hvor Landevejen drejer af mod Bastrupminde. Nordligst var det gamle Fattighus, som nu i meget ændret Skikkelse er i privat Eje.

Efter at Jorddelingen havde fundet Sted, foretog Landmaaler Petersen af Skodborg en Opmaaling af samtlige Jorder i Ejerlavet, og det fremgaar af denne, at hele Arealet udgjorde 1989 Tønder og $3\frac{5}{16}$ Skæpper, som boniteredes efter Kvalitet til 215 Td. $7\frac{13}{16}$ Skp. Ved Opmaalingen regnedes efter Hamburger Roder a 16 Fod; 1 Td. Land regnedes til 320 Kvadrat-Roder, 1 Skæppe til 40.

I Bastrup var 15 Lodsejere, nemlig 5 Halvgaarde, 6 Fjerdinggaarde, 3 Bolssteder og Smedens Ejendom. De 5 Halvgaarde ejedes af Niels Andersen med 222 Td. (nu Lykkesholm), Hans Dinesen med 260 Td. (vist Dalsgaard), Erik Mikkelsen med $307\frac{1}{2}$ Td. (Lauridsminde), Peter Hansen Hørlych med $207\frac{3}{4}$ Td. (Bastrupgaard) og Trøjborggaarden Kæmpesgaard med 218 Td. Foruden disse 15 Ejendomme var der en Del Huse, tildels Lejehuse, med lidt Havejord.

Omkring ved 1800 tog saa Udflytningerne og Udstykningen fat, idet adskillige havde faaet deres Lodder saa langt borte, at Driften vilde være lettere, om de byggede,ude paa dem. Omtrent 1800 bortsolgtes Hovedlodden af Trøjborggaarden, og af den oprettedes Skovborglund. Samtidig flyttedes en af de nordligste Gaarde ud mod Vest, og har faaet Navnet Hvidkærgaard. Ballegaard mellem Bastrup Skov og Østerbygaard blev udstykket fra Dalsgaard. 1847 nedbrændte 3 af Gaardene i Byen, hvad der gav Anledning til, at en af dem flyttedes ud mod Vest og hedder nu Bastrupminde, en anden nogle Hundrede Alen længere vestlig end før, og kaldes nu Lykkesholm, medens den tredje, Bastrupgaard, blev genopbygget paa samme Sted.

Af et Skatteregister fra 1853 ses det, at 17 Bastrup Ejendomme betalte 133 Rdl. 1 Sk. til Skodborg og 82 Rdl. 69 Sk. i Landskat.

Under Krigen 1864 opstod der nogle Uroligheder i Bastrup, idet nogle hjemmetyske Gaardmænd arbejdede paa at faa den nye Grænse lagt Nord om Byen og fik lavet en Adresse med 17 Underskrifter, som skulde tilstilles den Komite, der skulde fastlægge Grænsen. Da de paagældende ikke fik deres Ønske opfyldt, fandt to af Hovedmændene, Tonnes Tonnesen paa Hvidkærgaard og Niels Andersen paa Lykkesholm det raadeligst at afhænde deres Ejendomme og flytte bort fra Byen.

Indtil 1856 havde Bastrup ingen Skole; Børnene fra Byen søgte til Vester Vamdrup Skole, medens Beboerne i Distriktets vestlige Del sendte deres Børn til Bisholm i Holt. Ovennævnte Aar købte Kommunen 12 Td. Land og byggede en Skole, der indtil 1885 var eenklasset; saa blev der ansat en Lærerinde og fra 1898 en Andenlærer. Førstelærerne ved Skolen

har været følgende: Niels Jagd 1856—60, Chr. Andersen 1860—94, B. V. Møller 1894—1903, N. Nielsen 1903—40 og nu S. A. Knudsen.

Fra ældgammel Tid har der ligget en Landsbykro i Bastrup; den nedbrændte for en Del Aar siden og er nu genopført i en ny Skikkelse, men uden Ret til Udkænkning af stærke Drikke.

Nordøstligst i Byen laa den saakaldte Trøjborggaard, som ogsaa, navnlig i Vamdrup Kirkebog, kaldes Kæmpesgaard. Da Østerbygaard solgtes fra Trøjborg 1772, fulgte Kæmpesgaard med i Købet, og Fæsterne og senere Ejerne af den og de fra den udstykkede Ejendomme har maattet yde en aarlig Afgift til Ejerne af Østerbygaard indtil vore Dage, en Afgift, der udgjorde ialt omtr. 100 Kr. og nu er under Afløsning. Tallet paa de fra Kæmpesgaard udstykkede Ejendomme er 17 Landejendomme, 7 Huse uden Jord og 4 Moseskifter, og Ejendommen bærer almindeligt Navnet »Trøjborg Gods«, men er Selvøje.

1791 var Kæmpesgaard endnu Fæstegods, og Fæstebonden hed Rasmus Ankersen, hvis Enke, Mette Marie Poulsdatter Buch afstod Gaarden til Herman Hansen, som døde 1822. I hans Tid blev Hovedparcellen fra-skilt. Hans Søn Rasmus Hansen var Ejer 1839 og 1842, og 1852 kaldes Ejeren Christian Christensen. Fra den Tid maa Gaarden være helt udstykket, og Navnet Kæmpesgaard forekommer ikke mere. Da Gaarden havde Matrikel-Numrene 2 og 3, kan det ses i Vurderings-Protokollen, at 24 Ejendomme er udstykket fra den, og af dem har 7 et Areal af over 10 ha. I hele Bastrup Distrikt findes omtr. 100 Ejendomme, og af dem har Halvdelen over 10 ha Jord.

Af de 5 Halvgaarde, som nævnes 1791, er *Lykkesholm* den eneste, der ikke er bleven udstykket; dens Areal er nu 88 ha. Fra omtr. 1760 til 1872 ejedes den

af samme Familie, og Ejerne hed skiftevis Anders og Niels. 1872 købtes den af Peter Hansen Moos af Ullerup i Sundeved, Ejer til 1889, Sønnen Christen Moos til 1929, og nu dennes Søn Peter H. Moos.

Bastrupgaard var en Tid lang ved store Tilkøb vokset til omtr. 400 Td. Land og ejedes i 5 Slægtled af Familien Hørlych, nemlig fra c. 1755 til 1895, Efterhaanden er der blevet bortsolgt store Arealer, saa der nu kun er 35 ha tilbage.

Skovborglund har været ejet af Familien Skousen siden 1832: Peder Nielsen Skousen 1832–46, Enken Marie Elisabet Nielsdatter 1846–64, Sønnen Niels Skousen 1864–96, dennes Søn Niels Peder Skousen 1896–1928; nu Enken Martha Skousen, f. Larsen. Arealet er nu 47³/₄ ha.

Hvidkærgaard har haft mange Ejere i Aarenes Løb, og af dem skal kun nævnes Tonnes Tonnesen fra omtr. 1850–64; han var Fader til den kendte Hojstrup-Præst Hans Tonnesen, der blev født paa Hvidkærgaard d. 1. Januar 1854. Familien, som var bleven tysksindet, flyttede til Rødding ved Slutningen af Krigen 1864.

J. H. Byriel.

Ejendomsretten til Søgaard Sø.

For nogle Aar siden blev Ejerne af de Ejendomme, der grænser til Søgaard Sø, enige om at faa Vandfladen sænket ret betydeligt, saa der kunde indvindes et ret stort Areal til Dyrkning, og tilligemed kunde en Del af de omkring Søen liggende Marker blive